ಡಾ|| ಲೀಲಾ ಬಿ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಪಾತ್ರ: ಮೈಸೂರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ

ಥಿಯಾಸಫಿ ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಥೆ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ (1975) ರಷ್ಯದ ಮಹಿಳೆ ಹೆಚ್.ಪಿ. ಬ್ಲೋವಟ್ಸ್ಕಿ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕದ ವಕೀಲ ಪತ್ರಕಾರ ಕರ್ನಲ್ ಹೆನ್ರಿ ಅಲ್ಕಾಟ್ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆ. ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ; ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸೌಹಾರ್ದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವದು, ವಿಶ್ವ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹಬ್ಬುವದು, ಸರ್ವಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಜನರಿಗೆ ಪಕ್ಷಪಾತವಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದು ಮತ್ತು ಗಹನವಾಗಿರುವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವದು ಮತ್ತು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿ ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವದು ಆಗಿತ್ತು[1].

1878ರಲ್ಲಿ ಎಸ್.ಪಿ. ಬ್ಲೋವಾಟ್ಸ್ಕಿಯು ತನ್ನ ಸಹಾಯಕ ಕರ್ನಲ್ ಅಲ್ಕಾಟ್ ಒಡಗೂಡಿ ಮುಂಬಯಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಆರ್ಯಸಮಾಜವನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ತಮ್ಮ ತತ್ವ ಆರ್ಯ ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಮುಂಬಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿದಯಾನಂದರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರೊಡಗೂಡಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಈ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಬಹುಬೇಗ ಮುರಿಯಿತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಸಫಿ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಬಹುಬೇಗ ಚಾಲನೆ ದೊರೆಯಿತು. 1882ರಲ್ಲಿ ಬ್ಲೋವಾಟ್ಸ್ಕಿಯು ಕರ್ನಲ್ ಅಲ್ಕಾಟ್ ಒಡಗೂಡಿ ಭಾರತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅಪಾರ ಶಿಷ್ಯವೃಂದವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳೀಯರು, ವಿದೇಶಿಯರೂ ಇದ್ದರು. 1882ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸಿನ ಅಡ್ಯಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಥಿಯಾಸಪಿ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಒಲಿದಿದ್ದ ಹಲವಾರು ವಿದ್ಯಾವಂತ ಕುಲೀನರು ಥಿಯಾಸಫಿಗೆ ಒಲಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಹಲವಾರು ಜನರಲ್ಲಿ ಫಿರಂಗಿಯವರ ಅನುಕರಣೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರದ್ಧೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವನೆ ತಲೆದೋರಿತು. ಜನರಿಗೆ ಆಗ ಬೇಕಾದದ್ದು ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದ ಮೇಲ್ಮೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಳಿಕೆಯನ್ನೂ ತೋರಿಸುವಂತ ಒಂದು ಚಳುವಳಿ. ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹಲವಾರು ಜನ ಸಮಾಜವನ್ನು ಎದುರಿಸುವದು ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಸಹಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಕೂಡುವದು ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಸಮಾದಲ್ಲಿ ಘರ್ಷಣೆ ಉಂಟಾಗುವುದು ಸಹಜವಾಗಿತ್ತು. ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜದ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಹಲವಾರು ಜನ ಸಮಾಜವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಅವಹೇಳನೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. "Theosophy came to these classes of people as a variable gospel of peace and salvation It claimed much higher wisdom than that of modern rationalism, offered an apologoy in defence of the prevailing Hindu customs and practices and thus affected a reconciliation between the conscience of the educated and the customs and tradition of their Society".[2]

"ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶವು ತನ್ನ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಆಂಗ್ಲರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪುರಾತನ ತತ್ವಗಳ ಅರಿಮೆಯಿಂದ ಹಿಂದೂ ದೇಶದ ಉನ್ನತಿ ಸಾಧ್ಯ"[3]

ಈ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥ, ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಗ್ರಂಥಭಂಡಾರ, ಥಿಯಾಸಫಿ ಸೊಸೈಟಿ ಮುಂಬಯಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಬಿಡಿ ಪತ್ರಿಕೆ ಮತ್ತು ಲೇಖನಗಳು.

ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಇದೇ ಆಗಿದ್ದರಿಂದ ಬಹುಜನ ಇದಕ್ಕೆ ಒಲಿದರು. ಥಿಯಾಸಫಿಯು ಹಿಂದುತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ನೈತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಿಸಿತು. 1884 ರಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಸಫಿಯ 100 ಶಾಖೆಗಳಿದ್ದವು.

ಮೈಸೂರಿನ ಸಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಯ ಸಮಾಜದ ಮುನ್ನಡೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾದರೂ (1894) ಥಿಯಾಸಫಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ತನ್ನ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿತ್ತು. (1886).

ಥಿಯಾಸಫಿಯು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಅದು ಮೈಸೂರಿನ ಪಲವಾರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. (1886-1969) 69 ಕುಟೀರಗಳಿದ್ದು. ಅವರಲ್ಲಿ 17 ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಸಫಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡವಿದ್ದುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. 1968ರಲ್ಲಿ 1322 ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನ ಹೊಂದಿತ್ತು[4]. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ (1905) ಥಿಯಾಸಫಿ ಸಂಘ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದುದು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕುಟೀರಗಳಿದ್ದು 244 ಜನ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು. ಮೈಸೂರಿನ ದಿವಾನರಾಗಿದ್ದ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಐಯರ್‌ರವರಿಗೆ ಥಿಯಾಸಫಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರದ್ದೆ ಇದ್ದುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಶೇಷಾದ್ರಿ ಐಯರ್ ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಆಲ್ಕಾಟರವರನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರಮಾಡಿ ಅವರ ಜೊತೆ ಯೋಗ, ಅದ್ವೈತವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದು ಆಲ್ಕಾಟ್ ರವರ ದಿನಚರಿಯಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ[5]. ಆಲ್‌ಕಾಟ್‌ರವರು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕುಟೀರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಮೂರು ದಿವಸ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದ ಎರಡನೇಯ ದಿನ ಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಟಿಕೆಟ್ ಮಾರಬೇಕಾಯಿತು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ[6]. ಸ್ವತಃ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಐಯರ್ ಥಿಯಾಸಫಿಗೆ ಸದಸ್ಯರಾದರು (1 Aug 1886). ಆಲ್‌ಕಾಟರವರು ತಮ್ಮ ಮೂರನೆಯ ಭಾಷಣಕ್ಕೆ (ವಾಯುಲೋಕ) ಮೈಸೂರಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆಲ್‌ಕಾಟರವರು 24.11.1887ರಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಯಿತ್ತು ತಮ್ಮ ವಾಕ್‌ಪಟುತ್ವದಿಂದ ಅನೇಕ ಸದಸ್ಯರನ್ನುಗಳಿಸಿದರು. 1893ರಲ್ಲಿ ಡಿಸೆಂಬರ್ ಆನಿಬೆಸೆಂಟರು ಮೇಯೋಹಾಲಿನಲ್ಲಿ 'ಥಿಯಾಸಫಿ ಮತ್ತುಎಥಿಕ್ಸ್' ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಿದರು. ಅವರ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಷಣ ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ದಿವಾನ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಐಯರ್ ಅಲ್ಲಿ ಹಾಜರಿದ್ದರು.

ಈ ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದ ಒಂದು ಅಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಚಾಲನೆಗೆ ರಾಜಾಶ್ರಯದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿತ್ತು[7].

ಥಿಯಾಸಫಿ ಸಂಘದ ಚಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದವರು ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಕೆ.ಎಸ್. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಐಯರ್. ಇದಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರಾದ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜರು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ8 ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ನಿವೇಶನ ನೀಡಿತು ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತ ಅಧಿಕಾರಿ (ಇಂಜಿನಿಯರ್) ವೈ.ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರು ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿ, (10 ಜನವರಿ 1909) ಕಟ್ಟಡದ ಶಂಕುಸ್ಥಾಪನೆ ಡಾ॥ಆನಿಬೆಸೆಂಟರೇ ಮಾಡಿದರು[9].

ಥಿಯಾಸಫಿ ಸಂಘ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ತಲೆ ಎತ್ತಲು ಕಾರಣ, ಸಂಘದವರ ನಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ತತ್ವಪ್ರಚಾರಕರ ಕಾರ್ಯ ತತ್ಪರತೆ ಕಾರಣ. ಥಿಯಾಸಫಿಯ ತತ್ವಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರು ಇದ್ದು ಉಪಸಂಘಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆಯೇ ಎಂದು ವರದಿ ಒಪ್ಪಿಸ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಉಪಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ, ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಲಿಕೆ, ತತ್ವಪ್ರಚಾರ, ಸಮಾಜಸೇವೆ ಇವುಗಳ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. Theosophy in India (1904 - 1910) ಎಂಬ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಈ ಅಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಥಿಯಾಸಫಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದುದು, ವಕೀಲರು[10], ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಮತ್ತಿತರು. ಮುಂಬಯಿಯ ಥಿಯಾಸಫಿ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರಿನ ಬಿ.ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನವರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿದ್ದುಂಟು.[11] ಮತ್ತು ಎಸ್.ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್ ಎಂಬ ಕನ್ನಡಿಗರು 1899ರಲ್ಲೇ ಮುಂಬಯಿಂದ ಬನಾರಸ್‌ಗೆ ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಹೋದವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರು[12].

ಥಿಯಾಸಫಿ ಸಂಘವು 'ಸುಪಂಥ' ಎಂಬ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಜುಲೈ 1910ರಲ್ಲಿ ಹೊರಡಿಸಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯವಲ್ಲದೆ, ಸ್ತ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖನಗಳು, ಸ್ತ್ರೀಗೆ ದೈಹಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಕಲಾ ಕೌಶಲಾಭ್ಯಾಸ, ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಬುದ್ಧಿಕೌಶಲಾ ಭ್ಯಾಸ,

ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಾಭ್ಯಾಸ ಇವುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಿಕಾರಯುತವಾದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

"ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು, ಇದರಿಂದ ಗಂಡಸ ರಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ? ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಪಂಚ ಏನಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು."[13]

'ಸುಪಂಥ' ಎಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗ. ವೇದವು ಹೇಳುವ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲವೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗ? ಲೌಕಿಕ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಭೇಧವಿದ್ದರೂ ಧರ್ಮವನ್ನಾ ಚರಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಭೇಧವೇನೂ ಇರತ ಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸುಪಂಥ ಪತ್ರಿಕಾದ್ವಾರಾ ವೇದೋಕ್ತ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ವಿದ್ಯಾಸಮಾಜದವರು ಪ್ರಚಾರ ಪಡಿಸಿರುವರು[14].

ಮೈಸೂರಿನ ಕ್ರೌನ್‌ಪ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ 'ಸುಪಂಥ' ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಾಗಿ ೧ ರೂ ಬೆಲೆಯಿತ್ತು. 'ಸುಪಂಥ'ವನ್ನು ಹಲವಾರು ವರುಷ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ನಡೆಸಿದವರು ಮೈಸೂರಿನ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಯ ಲೈಬ್ರರಿಯನ್ ಎ.ಮಹದೇವ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಮಾಸ್ಟರ್ ಎ.ವೆಂಕಟೇಶಯ್ಯನವರು. ಇವರು ಅಂಬಳೆ ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಪಂಡಿತರ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು. ಎ.ಮಹದೇವ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮದ್ರಾಸಿನ ಅಡಿಯಾರ್ ಲೈಬ್ರರಿಗೆ, ಎ.ವೆಂಕಟೇಶಯ್ಯನವರಿಗೆ ಕೋಲಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ, ವೆಂಕಣ್ಣಭಟ್ಟರು ಸಂಪಾದಕತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಪತ್ರಿಕೆ ಬಹುಕಾಲ ನಡೆಯದೆ ನಿಂತಿತು. ವೆಂಕಣ್ಣಭಟ್ಟರು 'ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಅದೂ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ವಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ 1928ರಲ್ಲಿ 'ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿ' ಉದಯಿಸಿತು. ಎ.ವೆಂಕಟೇಶಯ್ಯನವರು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಬಹುಕಾಲ ನಡೆಸಿದರು. ಅವರ ಬಳಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತ ಎ.ವಾಸುದೇವಯ್ಯ, ಟಿ.ಎನ್. ಜಯದೇವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಈಗ ಸಿ.ಎನ್ .ನಾಗರಾಜ್‌ರವರಿಂದ 'ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿ' ಜೀವಂತ ವಾಗಿದೆ.[15]

ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಸಂಘ ಹಲವಾರು ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟ ನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಹಲವರಿಂದ 'ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನ' ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆಸಿತೂ ಕೂಡ. 'ಸುಪಂಥ'ದ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದ ಎ.ವೆಂಕಟೇಶಯ್ಯನವರು 'ಸಾಧನ ಚತುಷ್ಟಯ', 'ಮನಶ್ಶಕ್ತಿ', 'ಆರ್ಯರ ನಾಗ ರೀಕತೆ', 'ಶಿಷ್ಯತ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿ' ಮತ್ತು 'ಭಗವದ್ಗೀತಾ ರಹಸ್ಯ ಟೀಕಾ ತಾತ್ಪರ್ಯ'ವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಥಿಯಾ ಸಫಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ವಿ.ವೆಂಕಣ್ಣಭಟ್ಟರು, 'ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯಾದರ್ಪಣ', 'ಪರಾ ವಿದ್ಯೆ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದರು. ಕಳಲೆ ಮಾಧವ ರಾವ್‌ರವರು 'ಮನುಷ್ಯ ಅವನ ದೇಹಗಳು' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೈಸೂರಿನ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರಾದ ಎ.ವೆಂಕಟ್ರಾಮ ಪಂಡಿತರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗ, ಆತ್ಮವಿಚಾರ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಂಘದವತಿಯ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು.

ಥಿಯಾಸಫಿ ಸಂಘವು ಹಣವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಹಲ ವಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದೆ. 'Kannada Translation of II part of Study in Conciousness' (2), 'Translation of theoutlines of Theosophy' and (3) 'Translation of Practical Theosophy.' ಇವುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವು. ಎ.ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯರವರ 'ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು' ಮತ್ತು ಎ.ವಾಸು ದೇವಯ್ಯನವರ "ಥಿಯಾಸಫಿ ಕೈಪಿಡಿ" ಉಪಯುಕ್ತ ವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೇಯಸ್ಸು, ಸಮತ್ವ, ಆತ್ಮಾ ವಲಂಬನ, ಈಶ್ವರಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಪುರುಷಾತ್ಮ–ಅಂತರಾತ್ಮ ಮತ್ತು ದೇಹಾತ್ಮ ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಸಂಘದ ವತಿಯಿಂದ ಟಿ.ವಿ.ರಾಜಪ್ಪನವರು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮತಿ. ಎಮ್.ಕೆ.ಇಂದಿರಾ ಅವರ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿ ತಮ್ಮ ಸೋದರಮಾವ ಅನಂತಯ್ಯನವ ರನ್ನು (ಥಿಯಾಸಫಿ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು) ಆದರಿಸಿದೆ.[16]

ಸರಕಾರದ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಲವಾರು ಅಧಿಕಾ ರಿಗಳು ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕೆ.ಎಸ್.ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಐಯ್ಯರ್: ಕೆ.ಎಸ್ .ಚಂದ್ರ ಶೇಖರ್ ಐಯ್ಯರ್ ಅವರು (1886-1946) ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಾದ ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿಯ ದಿವಾನ್ ಶಂಕರ್ ಐಯ್ಯರ್‌ರವರ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಥಿಯಾಸಫಿ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದರು. ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರದ ಸಿವಿಲ್ ಸರ್ವಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಹೊಂದಿ 1892ರಲ್ಲಿ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಮಿಷನ್‌ರಾಗಿ, ನ್ಯಾಯ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿ

ಸಿದರು. ಥಿಯಾಸಫಿಗೆ ಒಲಿದು ಅದರ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣರಾದರು. ಬೆಂಗಳೂರು ಥಿಯಾಸ ಫಿಯ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಶಂಕರಯ್ಯಹಾಲ್ ಎಂಬ ಸಂಗೀತ ಮಂದಿರ ಕಟ್ಟಿಸಿರು ತ್ತಾರೆ. ಸಿಟಿ ಇನ್ಸಿಟ್ಯೂಟ್ ಕಾರಣಕರ್ತ. ಅನಿ ಬೆಸೆಂಟ್ ಶಂಕ ರಯ್ಯಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಐಯ್ಯರ್ ಮಹಿಳೆಯರ ಏಳ್ಗೆಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿ ದರು. ಮಹಿಳಾ ಸೇವಾ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಬುಲ್ವಾ ಎಂಬ ಉದ್ಯಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಜನೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ 'ಮಾತೃಭೂಮಿಗೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಕರ್ತವ್ಯ', ('ಸುಪಂಥ' Vol.VI No.1, July 1915) ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಜಾಗೃತಿಗೊಳಿಸಿದರು.[17]

ಎ.ವೆಂಕಟೇಶಯ್ಯ: 50 ವರುಷಗಳಿಂದ ಥಿಯಾ ಸಫಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದ ಎ.ವೆಂಕಟೇಶಯ್ಯ (1866-1946) ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಚಾರಕರು. ಮೈಸೂರು ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರ್ ಆಗಿ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 1910ರಲ್ಲಿ 'ಸುಪಂಥ' ಮತ್ತು (1928) 'ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿ' ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಲಾಡ್ಜ್ ಆರ್ಗನೈಸರ್ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯಾಗಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಫೆಡರೇಷನ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರಾಗಿಯೂ ಕೆಲಸಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಅನೇಕರಿಗೆ ಥಿಯಾಸಫಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಸಾಧನ ಚತುಷ್ಟಯ, ಪತಂಜ ಲಿಯ ಯೋಗಸೂತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಭಗವದ್ಗೀತಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಥಿಯಾಸ ಫಿಯ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾಗಿ, ಹರಿಕಥೆ ಮೂಲಕ ಥಿಯಾ ಸಫಿಯ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಬೋಧನೆ ಯಿಂದ ಅನೇಕರಿಗೆ ಥಿಯಾಸಫಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಉಂಟಾ ಯಿತು. ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕೃಷ್ಣಾನಂದರಾಗಿ ಸಮಾಧಿಸ್ತರಾದರು.

ಕೆ.ನರಹರಿಶಾಸ್ತ್ರಿ : ಕೆ.ನರಹರಿಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು (1874-1954) ಆರ್ಯಬಾಲಿಕಾ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಹೆಡ್ ಮಾಸ್ಟರ್ ಆಗಿ, 50 ವರುಷದ ಹಿಂದೆಯು ಮೈಸೂರಿನ ಥಿಯಾಸಫಿ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಒಲಿದರು. ತಮ್ಮ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರ್ ಪದವಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆಯಿತ್ತು ಥಿಯಾಸಫಿಗೆ ಸೇರಿ, ಲಾಡ್ಜ್ ಆರ್ಗನೈಸರ್ ಮತ್ತು ಜನರಲ್ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಆಗಿ ಥಿಯಾಸಫಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಚಾರ ಕೈಗೊಂಡರು. ಕರ್ನಾಟಕ, ರಾಯಲ ಸೀಮಾ, ಆಂಧ್ರ ಮತ್ತು ಕೇರಳ ಫೆಡರೇಷನ್‌ನಲ್ಲೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಅಡ್ಯಾರ್ ಭಾರತ ಸೇವಾ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ 30,000 ರೂ. ಕೊಡಿಸಿದರು. ಕೆ.ನರಹರಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹರಿಕಥೆ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಜಿಕಲ್ಯಾಂಟರ್ನ್ ಮೂಲಕ ಫಲ ಪ್ರದವಾಗುವಂತೆ ಥಿಯಾಸಫಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ರಾಚಪ್ಪ : ಎ.ವೆಂಕಟೇಶಯ್ಯನವರಿಂದ ಥಿಯಾಸ ಫಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹೊಂದಿದ ರಾಚಪ್ಪನವರು 2-7-1898 - 22-11-1967 ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿ ಲಯದ ಬಿ.ಎ.ಬಿ.ಟಿ. ಡಿಗ್ರಿ ಪಡೆದು, 1925ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರು ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಧ್ಯಾ ಯರಾಗಿದ್ದಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಸಫಿ ಸೊಸೈಟಿ ಹಲಗೆ ನೋಡಿ, ಒಳಹೊಕ್ಕು ಥಿಯಾಸಫಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿ ಪ್ರಭಾವಿ ತರಾದರು. ಸ್ಕೂಲ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿದ್ದರಾ ಚಪ್ಪ ಊರೂರು ತಿರುಗುತ್ತ ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಾಗ, ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. 1954ರಲ್ಲಿ ರಾಚಪ್ಪ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದರು. ಮತ್ತು ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಲಾಡ್ಜಿನ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಇವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಹೆಚ್ಚಿತು. "ಹಿರಿಯರಾಗಿದ್ದು ದೇಹ ಕುಗ್ಗುವರೆಗೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲಾ ಕಂಡಿರುವೆವು. ಇವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಪಾದ್ರಿ ಮತ್ತು ಮುಸ ಲ್ಮಾನ ಬಂಧುಗಳು ಥಿಯಾಸಫಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ರುವೆವು".[18] ರಾಚಪ್ಪ 66 ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿರುವರು. ರಾಚಪ್ಪನವರ ಹೆಂಡತಿ ಬಸಮ್ಮ ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿ, ಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ತ್ರಿಯರ ಸಂಗಡ ವ್ಯವಹರಿಸಿ ಸತ್ಸಂಗ, ಶುಚಿತ್ವ ಇವುಗಳನ್ನು ಹಳೇಪಾ ಳ್ಯದ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ ಅವರುಗಳನ್ನು ಜಾಗೃತ ಗೊಳಿಸಿದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು.

ಆರ್ ರಘುನಾಥರಾವ್ : ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾರಾಗಿದ್ದ ಆರ್. ರಘುನಾಥರಾಯರು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಚರಿತ್ರೆ, ಭೂವಿವರಣೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಾಂತ ರೀಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಕರಾಗಿದ್ದರು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರವಹಿಸಿ, 'ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನ' ಸೊಸೈಟಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. 'ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ದೀಪಿಕೆ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಅನಿಬೆಸೆಂಟ್‌ರವರ ಪ್ರೇರಣೆ ಯಿಂದ ಬರೆದದ್ದು, ಹಿಂದೂಮತದ, ಅಂಧ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ವೈದಿಕ ಮತದ ಪುನರು ಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಮಾಲಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದ್ದ ರಘುನಾಥರಾಯರು, ಸ್ತ್ರೀಪುನರ್ವಿವಾ

ಹದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಯೋಗ ವಿಧಿಯ ವಿಚಾರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದ್ದರು. ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರಿದ್ದರೂ ಅವರ ಜೀವನ ಪೂರ್ವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿತ್ತು.[19]

ಥಿಯಾಸಫಿಯು ದೈವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಗಮನಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳ ಕೂಟದ ಆರ್.ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಮಹಿಳೆಯರಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಚಂದ್ರಶೇಖರವರ 'ಮಹಿಳಾ ಸೇವಾ ಸಮಾಜವು' ಸ್ತ್ರೀಯರ ಏಳ್ಗೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆ. ಕೆ.ಎಚ್.ರಾಮಯ್ಯನವರ ಬೆಂಗಳೂರು ಇನ್ಸಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದೆ. ನ್ಯಾಷನಲ್ ಎಜುಕೇಷನ್ ಅಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ನ್ಯಾಷನಲ್ಲಿ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ.[20] ಇದಲ್ಲದೆ ಅಂಗಹೀನರಿಗೆ ಸೇವೆ, ಕುರುಡರಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಕೈದಿಗಳ ಸುಧಾರಣೆ ಕೈಗೊಂಡಿತ್ತು.

1920ರ ನಂತರ ಥಿಯಾಸಫಿಯು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿತಾದರೂ, ಗಾಂಧಿಜೀಯವರ ಪ್ರಭಾವ ಜನರ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಿತು. ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಅನೇಕ ಜನರು ಸ್ವಾತಂತ್ರದ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ಮತ್ತು 1933ರಲ್ಲಿ ಡಾ॥ಅನಿಬೆಸೆಂಟರವರ ಸಾವಿನಿಂದ ಥಿಯಾಸಫಿ ಸಂಘದ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಥಿಯಾಸಫಿ ಚಳವಳಿ ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಮುದ್ರೆಯೊತ್ತಿದೆ.

---

(1) ವಿಶ್ವಕೋಶ, ಭಾಗ ೯ ಪು.276.
(2) Sita Ram Singh, 'Nationalism and Social Reform in India'. P.22. 1968.
(3) B.C.pal, 'Memories' Vol.I P.425; K.C.vyas, 'The Social Renaissance in India' .
(4) ಥಿಯಾಸಫಿ ವಜ್ರ ಮಹೋತ್ಸವ ಸ್ಮಾರಕ ಸಂಚಿಕೆ, 1969.
(5) Olcott Henry Steel, 'Old Diary Leaves; the Only Authentic History of the Theosophical Society, Vol-III, P.373. 1904.
(6) Ibid, P.373.
(7) Ibid, P.49-50 See also 'One Hundred years of Theosophy in Bangalore', 1886-1986. (Souvenir. The Bangalore City, Civil Lodge)
(8) order dated 31/Jan/1909, 31st July 1909 30th Sept. 1913. General Revenue Department File.
(9) 'Hundred years of Theosophy in Bangalore'
(10) 'Theosophy in India', 1904-1910
(11) K.J.B. Wadia, 'Fifty years of Theosophy in Bombay' 1931.
12) Ibid, P.62 Vol.I, No.7, Jan 1911 P.217.
(13) 'ಸುಪಂಥ' ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ಥಿಯಾಸಫಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಇದು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು.
(14) 'ಸುಪಂಥ' Vol. II Nov. 1911 P.6.
(15) ಡಿ.ಆರ್.ವೆಂಕಟರಮಣ, 'ಕಾಲು ಶತಮಾನ ಕಂಡ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು' ಪು.166, 1990.
(16) ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು, ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೀಮಾನ್.ನಿಟ್ಟೂರ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರಿಗೆ ನಾನು ಅಭಾರಿ. ಇದಲ್ಲದೆ ಹಲವಾರು ಮಹನೀಯರ ವಿಚಾರವನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.
(17) ವೈ.ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್, (Retd. Suptd. Engineer), ಮೈಸೂರು ಸಿವಿಲ್ ಸರ್ವಿಸ್‌ನ ಡಿ.ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಐಯ್ಯಂಗಾರ್, ಕೆ.ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯ, ಹೈಕೋರ್ಟ ಅಡ್ವೋಕೇಟ್ ವಾಸುದೇವಮೂರ್ತಿ, ಮತ್ತು ಪಾಪಣ್ಣ, ಶಾಂಪುರ ಗುರುಮೂರ್ತಿ, ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. 'ಸುಪಂಥ' ಪತ್ರಿಕೆಯು 1928ರಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿ ಎಂದಾಯಿತು.
18. 'ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿ' Vol.60, No.12, Dec.1987. P.349.
19. ಡಿ.ವಿ.ಗುಂಡಪ್ಪ, ಜ್ಞಾಪಕ ಚಿತ್ರಶಾಲೆ, Vol.I, P.182-183.
20. 'One Hundred Years of Theosophy in Bangalore'.